

Werken aan vooruitgang in Leidschendam- Voorburg

Laat iedereen vrij,
maar niemand vallen.

Verkiezingsprogramma

D66 Leidschendam-Voorburg 2022-2026

Inhoudsopgave

1. Duurzame Leefomgeving
2. Wonen
3. Onderwijs
4. Sport en beweging
5. Zorg & Welzijn
6. Kunst & cultuur
7. Economie
8. Veiligheid
9. Goed bestuur

Voorwoord Sigrid Kaag

Geachte lezer,

Voor u ligt een programma gebaseerd op de urgentie van dit moment. Meer dan ooit voelen wij de noodzaak onze leefomgeving te beschermen tegen de verwoestende effecten van de opwarming van de aarde. Meer dan ooit voelen wij de noodzaak om de groeiende kloof tussen arm en rijk, tussen diegenen met kansen en diegenen zonder kansen te dichten.

De oplossingen die wij aandragen zijn geworteld in een lange politieke traditie. Want D66 is niet alleen een pragmatische, maar ook een sociaal-liberale partij. Wij zijn ervan overtuigd dat mensen alleen vrij kunnen zijn als de overheid gelijke kansen schept voor iedereen.

Dat betekent dat wij genoeg huizen willen bouwen om voor iedereen een passende en betaalbare plek te kunnen bieden. Wij willen dat leraren, verpleegkundigen, agenten en al die anderen die werk doen voor de samenleving kunnen wonen in de wijk waar ze werken. Wij willen dat uw wijk groener wordt, met schone lucht en schoon water voor iedereen. Wij willen dat uw kinderen naar een school gaan waar ze met passie en aandacht worden voorbereid op leven in een (snel) veranderende wereld. Wij willen dat uw kinderen aanspraak kunnen maken op huiswerkbegeleiding, sport, kunst en muziek—ook als u dat zelf niet kunt betalen. En wij willen meer wijkagenten, zodat u zich veilig voelt in de buurt.

U mag van ons verwachten dat we radicaal denken verbinden met gematigd handelen. Wij willen de vrijheden van het moderne Nederland uitbreiden voor zoveel mogelijk mensen, maar geven ons rekenschap van het feit dat wat voor de een waarde is, kan botsen met de belangen van de ander. Wij vinden daarom kracht in het compromis.

Er staat veel op spel. Wilt u dat Leidschendam-Voorburg meedoet in de strijd tegen de opwarming van de aarde?

Wilt u dat het onderwijs zo goed wordt dat alle mensen tot hun recht kunnen komen?

Wilt u politiek die omkijkt naar anderen en verder kijkt dan morgen?

Dan heeft u het juiste programma opengeslagen.

D66 heeft u nodig. Daarom vragen wij uw vertrouwen.

Hartelijke groet en veel leesplezier,

Sigrid Kaag

Partijleider van D66

Voorwoord Wouter Jorissen

Een Leidschendam-Voorburg waar iedereen vrij is, maar waar we niemand laten vallen.

We boffen om in zo'n mooie gemeente als Leidschendam-Voorburg te wonen. Het is hier groen, we hebben goede scholen en alle nodige winkels en voorzieningen zijn om de hoek. We hebben een rijke historie, een mooi culturaanbod en met een stukje fietsen sta je zo in één van de grootste steden van het land of in de polder te genieten van het landelijke uitzicht en die prachtige molens.

Al het moois dat onze gemeente te bieden heeft, is niet voor iedereen bereikbaar. Ook in Leidschendam-Voorburg gaan de huizenprijzen door het dak. Een normale, betaalbare woning is voor veel van onze kinderen bijna niet meer te vinden en de wachtlijsten voor een sociale woning zijn ellenlang. D66 werkt hard om meer betaalbare woningen te realiseren, en blijft dat doen. We durven daarbij ook grondige voorstellen te doen, zoals een zelfbewoningsplicht om beleggers en huisjesmelkers de deur te wijzen.

D66 wil de gemeente besturen samen met inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties. De gemeente moet zich meer buiten het gemeentehuis laten zien en de verbinding zoeken, ook om mensen op te zoeken die minder zichtbaar zijn. Zodat inwoners en organisaties niet alleen kunnen meedenken, maar ook meedóen. Ons verkiezingsprogramma staat vol met ideeën om hier invulling aan te geven. De D in D66 staat niet voor niets voor Democraten!

Het klimaat verandert. En daar kunnen we ook lokaal iets aan doen. Meer, véél meer groen op pleinen, in straten op gevels en daken. Om onze gemeente te verkoelen en water op te vangen na zware regenbuien. Ook moeten we steeds meer over op duurzame energie. Zeker met de stijgende energieprijzen loont het om zelf energie op te wekken, maar dat gaat niet zomaar voor iedereen. Het vergt immers een investering. En daar kan de gemeente iets betekenen.

Met dit programma geven we een sociaal-liberaal antwoord op de uitdagingen van vandaag en morgen, waarbij iedereen een gelijke kans verdient om mee te doen. Zodat ook toekomstige generaties kunnen blijven genieten van al het moois dat Leidschendam, Stompwijk, Voorburg en Wilsveen te bieden hebben.

Ik hoop dat we op uw stem kunnen rekenen!

Wouter Jorissen

Lijsttrekker van D66 Leidschendam-Voorburg

1. Duurzame leefomgeving

Nu echt aan de slag met klimaatverandering

Klimaatverandering is de grootste uitdaging van onze tijd. Om onze eigen gemeente en de wereld om ons heen leefbaar te houden moeten we nu in actie komen. We hebben te lang gedacht of gehoopt dat de gevolgen van klimaatverandering wel meevallen. Als rijke, groene gemeente in een rijk land moet Leidschendam-Voorburg vóór 2050 CO2 neutraal zijn. We zetten actief in op schonere energie voor onze huizen en ons vervoer, we houden onze gemeente groen en we komen in actie om de luchtkwaliteit te verbeteren. Door het verstandig te doen, denkt D66 dat het voor iedereen toegankelijk en betaalbaar kan zijn.

Groene gemeente: We beschermen het vele groen dat we al hebben, zoals de Vlietlanden en het Sijtwendepark. Bij een belangrijk bouwproject waarvoor natuur moet wijken, compenseert de bouwer minimaal dezelfde hoeveelheid natuur van dezelfde kwaliteit. We zorgen voor meer bomen, bloemrijke bermen, struiken en heggen in de openbare ruimte. Daarmee versterken we de biodiversiteit en onze eigen leefomgeving.

Het Damplein in Leidschendam zou opvrolijken met meer groen.

Mensen die hun tuinen, daken, balkons en gevels willen vergroenen, kunnen rekenen op D66. We faciliteren initiatieven van bewoners die hun buurt groener en robuuster tegen klimaatverandering maken. Dit heeft in de Spinozalaan en de Laan van Haagvliet in Voorburg al tot mooie resultaten geleid.

De gemeente moet een concreet plan maken om ieder jaar 1% van het verharde oppervlak in de gemeente (straten, wegen, pleinen en daken) te vergroenen. Groen toevoegen waar het kan om water op te vangen en hitte te bestrijden. Hierbij betrekken we ook de jeugd en zoeken we naar samenwerking met de scholen. In de hele gemeente willen wij schoon, gezond en levend water met oog voor natuurlijke oevers en zonder overstort vanaf het riool.

Klimaatverandering maakt goede afwatering nog belangrijker. Groene straatprofielen geven wegen een verzorgd uiterlijk. Half-verharde parkeerplaatsen met speciaal gras geven de straat een frissere uitstraling. Dat mag van D66 best een beetje duurder zijn.

Energietransitie: Groener worden moet ook in de portemonnee lonen. Er is veel te winnen met isolatie en zonnepanelen. Maak het inwoners makkelijker om deze investeringen te doen. D66 wil bijvoorbeeld dat groene investeringen kunnen worden afgetrokken van de WOZ-waarde.

Duurzame investeringen moeten leiden tot lagere lokale belastingen voor inwoners, niet tot hogere.

Het omschakelen naar nieuwe warmtebronnen (waardoor we minder gas gebruiken), kan het best op wijkniveau. Huiseigenaren bepalen of zij mee willen doen. De gemeente gaat warmteplannen opstellen waarin wordt uitgezocht wat de beste oplossing is en wanneer die wordt uitgevoerd. D66 vindt dat de bewoners daarbij medezeggenschap moeten hebben, ondersteund met informatie, energiecoaches, subsidies en leningen uit het Nationaal Warmtefonds.

De gemeente stimuleert energiecollectieven waarin inwoners samen lokaal duurzame energie opwekken op een manier die iedereen de kans geeft om mee te profiteren. Wij verwachten van wooncorporaties dat zij hun woningen verduurzamen, bijvoorbeeld met zonnepanelen op de daken, plaatsen van HR++ glas en andere isolerende maatregelen.

We voeren een duurzaamheidstoets in voor alle nieuwbouwprojecten. Groene isolatie en duurzame warmtebronnen zijn de standaard.

Elektrisch rijden heeft volgens D66 de toekomst. Gebrek aan laadpalen houdt bewoners in sommige wijken tegen om een elektrische auto te rijden. Daarom moeten er veel meer laadpalen in onze gemeente komen. Met een concreet actieplan zorgt de gemeente ervoor dat er de komende jaren genoeg openbare laadpalen op de juiste plekken staan. Het moet makkelijker worden om een openbare laadpaal in je straat aan te vragen en moeilijker om hem tegen te houden.

Afval: Leidschendam-Voorburg moet nog een flinke slag slaan om de landelijke doelen voor het verminderen van restafval te halen. D66 denkt dat het kan en dat het moet. We kiezen de beste manier die aantoonbaar praktisch en betaalbaar is voor inwoners. Als dat een combinatie van zelf scheiden en na-scheiding blijkt te zijn, dan is dat ook goed. Het gaat D66 erom dat we samen zo veel mogelijk afval omzetten in waardevolle grondstoffen voor hergebruik. Waarbij iedereen kan helpen.

We zien nog steeds te veel rommel en zwerfafval op straat en in de natuur. Dus meer prullenbakken neerzetten en boetes uitdelen aan overtreders die bijvoorbeeld hun vuilnis naast een container zetten of achteloos troep op straat gooien. Met jongeren en winkels, zoals supermarkten in de buurt van scholen, bekijken we hoe we samen het zwerfafval op een constructieve manier kunnen aanpakken

Mobiliteit: We maken het verkeer aantrekkelijk voor fietsers en voetgangers. Daar willen we in investeren. Bestaande plannen voor betere fietspaden moeten snel worden uitgevoerd, zoals asfalt op bestaande fietspaden en aanleg van de verlengde Velostrada, het Trekvliettracé, en de stertroute tussen Den Haag CS en Leidschenveen.

Onze gemeente is goed bereikbaar met het Openbaar Vervoer (OV). Dat moeten we zo houden. In Leidschendam-Zuid moeten we de OV-bereikbaarheid verbeteren. In Voorburg-West ligt de uitdaging in goede inpassing van het OV. Verkeersveiligheid en doorstroming moeten prioriteit hebben. Daarom is een tram door de Prinses Mariannelaan geen goed idee.

Onveilige kruisingen en oversteekplaatsen moeten worden verbeterd. Wij hebben een concreet lijstje met specifieke verbeterpunten in onze gemeente, zoals de kruising Maanweg - Laan van Nieuw Oosteinde en de fietspaden langs de Vliet. Meer fietsenstallingen bij stations, tramhaltes en winkelgebieden.

The Mall of the Netherlands is een mooi winkelcentrum geworden, maar de files eromheen zijn een heus drama voor omwonenden. Er moet snel een goed plan komen met maatregelen die het autoverkeer terugdringen en weer door laten stromen. Zodat de bewoners weer gemakkelijk hun huizen kunnen bereiken en kunnen parkeren.

Een extra brug over de Vliet is duur en lost niks op. Een hele stapel onderzoeksrapporten toont aan dat een brug het verkeersprobleem alleen maar verlegt binnen de gemeente. Niet doen dus, zonde van ons belastinggeld. Betere doorstroming op de N14 is een oplossing. Ook moeten we bekijken of een vorm van selectieve toegang een oplossing is.

De luchtkwaliteit in Leidschendam-Voorburg wordt steeds beter. Toch gaan onze inwoners door de luchtkwaliteit nog steeds 9 maanden eerder dood. Daar maken wij ons zorgen over. Wij willen de emissieregels voor verkeer zoals die in Den Haag gelden ook bij ons invoeren. Onze meetstations houden we in de lucht en waar fijnstofwaarden boven de Europese normen komen, nemen we snel maatregelen. D66 blijft streven naar het halen van de strenge WHO normen. Onze ideeën - zoals inzetten op fietsen, elektrisch rijden, meer bomen - helpen om onze lucht sneller gezond te krijgen.

D66 ziet de Utrechtse Baan (A12) en Station Voorburg in de toekomst graag onder de grond. Deze langgekoesterde wens zou onze gemeente nog veel mooier maken. De nieuwe Rotterdamse Baan geeft nieuwe kansen om dit grote project uit te kunnen voeren. Het zal niet binnen de komende raadsperiode klaar zijn en Leidschendam-Voorburg kan het nooit alleen betalen. Daarom moet onze gemeente nu het voortouw nemen om de juiste partijen, zoals het Rijk en de gemeente Den Haag, achter dit mooie plan te krijgen.

2. Wonen

Meer middeldure huizen zonder alles vol te bouwen

We hebben te maken met woningnood. Net als in de rest van de Randstad komen starters in onze gemeente heel moeilijk aan een woning. Gezinnen met meer kinderen stromen lastig door naar een grotere woning en er zijn te weinig geschikte appartementen voor ouderen.

We moeten creatiever en flexibeler zijn bij het bestrijden van de woningnood. We kunnen bijvoorbeeld *tiny houses* toestaan en leegstaande panden ombouwen tot woningen, zoals dat gebeurt met de kerk aan de Laan van Nieuw Oost Einde en gebouwen aan de Prins Bernhardlaan. De herontwikkeling van het CBS-terrein laat zien hoe D66 de woningnood wil bestrijden. We ontwikkelen liever iets hogere gebouwen dan dat we groen opgeven. Juist dat groen maakt Voorburg, Leidschendam en Stompwijk zulke prettige woonplaatsen.

We bouwen niet alles vol en waar de woningvoorraad van Leidschendam-Voorburg kan worden uitgebreid, wil D66 vooral meer middeldure huurwoningen en koopwoningen. Daaraan ontbreekt het in onze gemeente meer dan aan sociale woningbouw. Het tekort aan middeldure woningen belemmert mensen om door te stromen uit de sociale sector. D66 wil wijken waar alle lagen van de bevolking, jong en oud samenleven en iedereen zich thuis voelt. In wijken waar al meer dan de helft sociale woningbouw is, wil D66 meer diversiteit. Dat verbetert ook de kansgelijkheid tussen mensen.

Ouderen ervaren een groot tekort aan levensloopbestendige huizen in de buurt van voorzieningen. Daar moeten we een oplossing voor vinden. Als zij hun ideale nieuwe woning kunnen vinden, verkopen ze hun huidige gezinshuis. Dat geeft weer doorstroomkansen aan anderen.

We nemen maatregelen om te voorkomen dat beleggers prijzen verder opdrijven, net als in Den Haag en Pijnacker-Nootdorp. Daarmee weren we 'huisjesmelkers' met veel panden uit onze gemeente. Splitsen van woningen staan we alleen toe als het past in de wijk.

De gemeente moet alerter worden, meer meedenken en actief betrokken zijn bij bouwplannen die net aan de andere kant van onze gemeentegrenzen worden ontwikkeld. Zo voorkom je ook een toekomstig tekort aan voorzieningen voor onze inwoners, zoals bijvoorbeeld huisartsen en scholen. Haagse ontwikkelingen in de Binckhorst en bij station Laan van NOI moeten het woongenot van onze inwoners verhogen, niet aantasten.

3. Onderwijs

Wijkgerichte benadering vergroot kansengelijkheid

Goed onderwijs is de beste manier om iedereen gelijke kansen te geven. Daarom mogen kinderen met risico op een onderwijsachterstand al vanaf 2,5 jaar op kosten van de gemeente naar de kinderopvang of peuterschool. Een wijkgerichte benadering vergroot de kansengelijkheid.

Voor kinderen op de basisschool werken we aan doelgerichte samenwerking met voor- en naschoolse opvang, sportclubs, muziekverenigingen en huiswerkbegeleiding. Zo krijgt ieder kind toegang tot een 'rijke schooldag', met bijvoorbeeld ook sport-, cultuur-, of theaterles en extra taallessen als dat nodig is. Juist buiten schooltijd kan kansengelijkheid worden versterkt.

Alle schoolgebouwen worden voorzien van een goed ventilatiesysteem, zodat leerlingen er veilig kunnen leren en leraren er veilig kunnen werken.

De gemeente beslist niet over het lesprogramma op school, maar we kunnen wel wat doen om het onderwijs op onze scholen nog leuker en beter te maken. Zoals het aanbieden van technieklessen, die kinderen spelenderwijs nieuwsgierig maken naar technologische ontwikkelingen. Een kunst- en cultuurprogramma waarin ook de musea in onze gemeente worden bezocht en lokale kunstenaars en muzikanten op school komen. Meedoen aan de Nationale Boomfeestdag en natuur-excursies als een 'slootjessafari', is voor leerlingen van alle basisscholen een mooie en leerzame ervaring.

Net als in ons mooie Raadhuis leren over lokaal bestuur en met je klasgenoten een echt debat voeren in de raadszaal.

Scholen moeten de ruimte en de capaciteit krijgen om adequate hulp te kunnen bieden aan kinderen met leer- of gedragsproblemen. Al dan niet met steun van de gemeente, jeugdhulpverlening of kinderpsychologen. Als de overstap naar het speciaal onderwijs nodig is, moet de gemeente zorgen voor passend vervoer naar en van school.

D66 wil de positie van onze mbo-studenten verbeteren door te faciliteren in goede stagemogelijkheden in de gemeente. Dit bevordert de kansen van jongeren en zorgt voor blijvende ontwikkeling van talent. Gemeente en schoolbesturen moeten samen iets doen tegen het groeiende lerarentekort in primair- en voortgezet onderwijs en in het mbo.

Een basisvoorwaarde om mee te doen in onze samenleving is onze taal leren spreken en lezen. D66 wil dat de gemeente meer doet om mensen te helpen die de Nederlandse taal slecht beheersen. De juiste mensen gericht stimuleren om gratis taallessen te volgen is een makkelijke en effectieve stap.

D66 investeert graag in mensen. Inburgering moet erop gericht zijn om mensen snel te helpen om hun talenten volop in te zetten in onze maatschappij. Dat is verstandig vanuit zowel menselijk als economisch perspectief. Er moet genoeg capaciteit komen om mensen snel te helpen inburgeren.

4. Sport en beweging

Toegankelijk voor iedereen

Wat D66 betreft moet sport en beweging voor iedereen toegankelijk zijn: voor jong en oud, arm en rijk, met of zonder beperking, binnen of buiten verenigingsverband en ongeacht je achtergrond.

Sport geeft ons veel plezier en helpt om gezond te blijven. De sportmogelijkheden in Leidschendam-Voorburg zijn gevarieerd en van een hoog niveau. D66 is daar heel blij mee en zal zorgen dat dit zo blijft.

Als kinderen graag een sport willen beoefenen, moeten ze dat kunnen doen. Daarom zijn wachtlijsten geen optie meer. De gemeente moet met sportclubs die nog steeds een wachtlijst hebben om de tafel om een concreet plan op te stellen hoe die clubs de wachtlijsten gaan laten verdwijnen.

D66 blijft zich hard maken voor een passende vaste locatie voor de Voorburgse Rugby Club.

D66 wil slim met sportclubs investeren in sportaccommodaties. Ook wil D66 dat de kunstgrasvelden met rubberkorrels snel vervangen worden door velden die gezond zijn voor mens en milieu.

Alle kinderen moeten hun sportieve en creatieve talenten kunnen ontplooien. Sport en bewegen vergroot de kansen om volop mee te doen in onze samenleving. Als het nodig is ondersteunt de gemeente daarbij. De ooievaarspas helpt ouders die de contributie en het tenue niet kunnen betalen om toch de grootste supporters van hun kinderen te kunnen zijn.

Bewegen moet een centraal thema worden in de gemeentelijke plannen voor de openbare ruimte. Meer fietspaden, wandelroutes, skeelerbanen en mountainbike trails om op een prettige manier fit en gezond te blijven.

5. Zorg en welzijn

Mentaal en fysiek, van junior tot senior

Gezond leven is belangrijk, want voorkomen is veel beter en prettiger dan genezen. Ook in Leidschendam-Voorburg is er nog genoeg ruimte voor verbetering. Daarom moet onze gemeente zich aansluiten bij de uitgangspunten van het Nationaal Preventieakkoord en een lokaal plan opstellen met aandachtspunten overgewicht, alcohol en roken. Ook wil D66 watertappunten op onze scholen, gezonde voeding in de school- en sportkantines en meer sporttoestellen in de parken.

We willen dat kinderen met veel plezier buiten kunnen spelen. De gemeente blijft investeren in goede trapveldjes en veilige speeltoestellen in de wijken. D66 heeft al voor elkaar gekregen dat speelplaatsen rookvrij zijn. Fitnessfaciliteiten in de openbare ruimte zijn een succes en dat succes moeten we verder uitbouwen. Samen buiten bewegen voorkomt mentale en fysieke klachten en stimuleert sociale contacten.

Bij de inrichting van een woonwijk is toegankelijkheid voor mindervaliden vanzelfsprekendheid.

Zelfs met goede preventie blijft goede zorg nodig. Daarom moeten er genoeg huisartsenpraktijken zijn en is snel bereikbare spoedeisende hulp van levensbelang. Zeker nu we weten dat er straks meer mensen binnen en vlak buiten onze gemeentegrenzen wonen, is het cruciaal om voor genoeg huisartsen te zorgen.

Eenzaamheidsbestrijding - kijk naar elkaar om

34% van de bevolking boven 19 jaar voelt zich weleens eenzaam. Het tegengaan van eenzaamheid is een speerpunt voor D66. Niet alleen alleenstaande ouderen voelen zich eenzaam, ook onder jongeren is het een groeiend probleem. Effectieve aanpak verschilt per doelgroep, maar het begint altijd met contact maken met mensen die weinig contacten hebben. Buddy's kunnen een belangrijke rol spelen. Waar het even kan worden familieleden en buurtbewoners betrokken om te zorgen dat we wat vaker een beetje naar elkaar omkijken.

Ouderenzorg – levenslang toegang tot zorg thuis

D66 vindt het belangrijk dat het zorgloket van de gemeente ouderen helpt om zo lang ze willen en kunnen thuis te blijven wonen, met de juiste zorg.

Mantelzorgers, thuishulp en huisartsen hebben een belangrijke signaalfunctie.

De gemeente moet heldere en toegankelijke informatie over de hulpmogelijkheden geven.

D66 wil meer levensloopbestendige woningen en generatiewoningen waar ouderen en jongeren bij elkaar in de buurt wonen. Zo helpen we elkaar ook om eenzaamheid te voorkomen. Waar sportverenigingen het initiatief nemen om de vitaliteit van ouderen te bevorderen, mag de gemeente die verenigingen hierin ondersteunen.

Jeugdzorg – het kind staat voorop

Kinderen en jongeren in kwetsbare situaties verdienen de zorg die ze nodig hebben. De menselijke maat en de hulpvraag moeten centraal staan. De gemeente zorgt voor een jeugdzorgstelsel waarin goede zorg voor handen is en waarin de meest kwetsbaren in de samenleving het eerst worden geholpen. Hulp moet gericht zijn op wat kinderen en hun ouders werkelijk nodig hebben.

Samenwerken met scholen, kinderopvang, jongerenwerk, huisartsen en professionals is essentieel om te komen tot efficiënte en doelgerichte zorg.

De gemeente investeert in preventie om te voorkomen dat een kind er straks slechter aan toe is en zwaardere jeugdzorg nodig heeft. Als kinderen 18 worden, mogen ze niet ineens zonder de hulp die ze nodig hebben komen te zitten, enkel en alleen omdat ze die leeftijdsgrens hebben bereikt.

Als het nodig is, wordt er samengewerkt met buurgemeenten om te voorzien in specialistische zorg. Gemeentegrenzen mogen voor een kind geen belemmering zijn om de zorg te krijgen die nodig is.

Door te werken met een centrale intake en centrale aansturing voorkomen we bureaucratie.

De gemeente bouwt de expertise op die nodig is, zowel binnen het ambtelijk apparaat, als bij de uitvoerende instanties.

Zo houdt de gemeente ook grip op de geldstromen en het beheersen van de kosten van de jeugdzorg. Als er moeilijke keuzes moeten worden gemaakt, gaat een kind dat zwaardere zorg nodig heeft voor. Regelmatige evaluatie blijft nodig om te zorgen dat we doorgaan met wat werkt en stoppen met wat niet werkt. Dat geldt voor zowel individuele behandelingen als hulpverlening aan kwetsbare groepen.

Het mentale welzijn van jonge mensen is tijdens de coronacrisis onder druk komen te staan. Daarom zullen we als samenleving de komende jaren extra aandacht en middelen aan effectieve jeugdzorg moeten willen besteden.

6. Kunst & cultuur

Leidschendam-Voorburg bruisend en bloeiend

Kunst en cultuur verrijken ons leven. Van klassiek concert tot rockband op 5 mei in het park. Van museum tot streetdance. Bruisende evenementen maken Leidschendam-Voorburg de fijne woongemeente die het is. Daarom moet de gemeente ruim baan geven aan creatieve ondernemers en vrijwilligers die frisse energie steken in de organisatie van mooie feesten zoals de Vlietdagen, het Huygensfestival, JazzCulinair, Lichtjesavond, de Santarun, de opening van het vaarseizoen en het Culturele Zomerfestival.

D66 wil dat mensen uit alle lagen van de bevolking gelijke kansen krijgen om in aanraking te komen met kunst en cultuur. Festiviteiten brengen mensen samen; bijvoorbeeld op Koningsdag, de Stompwijkse Paardendagen, de Vlietdagen, de Roze Boekenweek, Open Monumentendag, kidsmuseumnacht, de 4 mei herdenking en de 5 mei viering. D66 wil dat de gemeente dit soort initiatieven blijft ondersteunen.

D66 wil dat iedere inwoner makkelijk toegang heeft tot de bibliotheek, met gratis internet, een computer voor wie er thuis geen heeft en een rustige plek om huiswerk te maken. De bibliotheek van de toekomst is lezen, lenen, reuring en rust. Het lijkt ons een goed idee dat je er ook een kop lekkere koffie of thee kunt drinken terwijl je er een tijdschrift of de krant leest.

D66 vindt dat we onze rijke historie - vanaf de Romeinse Limes, via Huygens en Spinoza tot de heldendaden van George Maduro - zichtbaarder moeten maken. Op een eigentijdse manier, in de musea en buiten, virtueel ondersteund. Als we het verhaal achter ons gezamenlijke erfgoed goed blijven vertellen, wordt het makkelijker om onze geschiedenis en elkaar beter te begrijpen.

Onze gemeente moet beschikken over goede theatervoorzieningen met mooie programma's die aansluiten bij de wensen van onze inwoners. Daarom is D66 blij met theater Ludens en het Veur Theater. Midvliet blijft voorlopig onze lokale omroep.

7. Economie

Ondernemen en werken in Leidschendam-Voorburg

We kopen steeds meer online en als we niet oppassen wordt leegstand in onze winkelstraten een steeds groter probleem. Van D66 mogen ondernemers winkel- en bedrijfspanden flexibeler inrichten als dat ze helpt, bijvoorbeeld door het achterste gedeelte van een winkel te verhuren als woonruimte.

Het terrassenbeleid van de gemeente is niet meer van deze tijd en zit horecaondernemers in de weg om de stad gezelliger te maken. Onnodige regels willen we wegnemen. D66 wil meer ruimte voor terrassen. Bijvoorbeeld door van parkeerplaatsen terras te maken of door de Kerkstraat in Voorburg permanent een voetgangersgebied te maken. We juichen samenwerkingen en nieuwe initiatieven van ondernemers toe. Bij de bakker een taartje eten met een goede kop koffie of een glas wijn van de lokale wijnhandel bij de kapper. Dergelijke initiatieven maken het leven leuker en moeten kunnen.

Wat ons betreft mag een terras het hele jaar open zijn. Ondernemers met goede plannen mogen van het Stationsplein in Voorburg een gezellig plein maken. Regels die winkeliers verhinderen om open te zijn wanneer zij dat willen, schrappen we. D66 zet zich in om het Damcentrum aantrekkelijker te maken voor ondernemers, bewoners en bezoekers.

Veel mensen zullen vaker thuis werken dan vroeger, maar lang niet iedereen heeft thuis een goede werkplek. D66 wil het makkelijker maken dat leegstaande kantoren flexibele werkplekken kunnen worden voor flexwerkers, zzp'ers en mensen in loondienst en dat bijvoorbeeld de bibliotheek thuiswerkers en studenten een bureau voor een dag kan aanbieden (tegen een kleine vergoeding). De aanleg van een glasvezelnetwerk maakt werken buiten kantoor effectiever. Dat moet de gemeente dus faciliteren.

Lokale bedrijven die maatschappelijk verantwoord en duurzaam ondernemen krijgen een steuntje in de rug bij aanbestedingen van de gemeente. Bijvoorbeeld ondernemers die veel mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt werk bieden. Andere aandachtspunten zouden moeten zijn: CO2-reductie, circulaire economie, hergebruik van grondstoffen, stimuleren van streekproducten en het verminderen van afval. Kringloopwinkels geven een goed voorbeeld.

Mensen die hun baan verliezen, moeten zo snel en goed mogelijk naar nieuw werk worden geholpen. Daarvoor moet de gemeente nog beter samenwerken met het UWV, werkgevers en

andere gemeenten in de regio. In omscholing naar sectoren als zorg, onderwijs, bouw en techniek liggen mooie kansen voor mensen.

D66 vindt dat mensen in de bijstand moeten kunnen rekenen op persoonlijke aandacht. Bijstandsgerechtigden moeten regelmatig worden uitgenodigd op het gemeentehuis om gericht naar betaald werk te zoeken of anders naar nuttige taken als vrijwilliger. Iedereen verdient het perspectief om echt mee te kunnen doen aan onze samenleving. Mensen met uitzichtloze schulden bieden we begeleiding om hun huishoudboekje weer onder controle te krijgen.

8. Veiligheid

Op straat, online en alert op ondermijning

Leidschendam-Voorburg is een veilige gemeente – en dat moet vooral zo blijven. Waar het toch onveilig is, moet dat worden aangepakt. Of dat nu op straat is, achter de voordeur, online of offline. Daarom wil D66 dat tijdig wordt gesignaleerd waar het verslechtert, zodat bijvoorbeeld jeugdgroepen niet afglijden in de criminaliteit. Ondernemers die het moeilijk hebben, kunnen extra vatbaar zijn voor ‘hulp’ uit verkeerde hoeken. Dit leidt tot ondermijning. De gemeente moet hier scherp op zijn en waar nodig ferm optreden. De gemeente moet proactief duidelijk maken hoe zij ondernemers kan helpen.

Bewoners weten zelf het best waar het in hun straat of wijk onveilig is. Bijvoorbeeld omdat het zicht bij het oversteken niet goed is of waar het 's avonds te donker is om prettig te fietsen. Om die kennis te kunnen benutten, wil D66 dat de gemeente en de politie regelmatig op pad gaan met buurtbewoners om van hen zelf te horen wat er beter moet en hoe dat het best kan. De gemeente pakt dan in overleg met de bewoners die onveilige plekken aan. Met Oud en Nieuw worden delen van de gemeente vuurwerkvrij.

D66 wil dat de gemeente mensen helpt om goed hang- en sluitwerk te kiezen en dat donkere hoekjes en steegjes in de openbare ruimte worden verlicht. Zo voorkomen we woninginbraken. Ook moet de gemeente buurtpreventieteams en app-groepen van bewoners stimuleren.

Cameratoezicht kan een bijdrage leveren aan het verhogen van het veiligheidsgevoel. Tegelijkertijd zijn camera's ook een inbreuk op de privacy van de goedwillende grote meerderheid. Camera's worden dan ook alleen ingezet daar waar het echt nodig is en niet langer dan noodzakelijk. Waar camera's worden ingezet, wordt dit regelmatig geëvalueerd. D66 zet liever politie in op straat dan achter videoschermen.

De gemeente moet serieus werk maken van de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling. Iedereen die met kinderen werkt – zoals leraren en sporttrainers – moet signalen van mishandeling of verwaarlozing leren herkennen en weten waar je dat moet melden. De gemeente zorgt voor hulp en opvang voor slachtoffers van huiselijk geweld en kindermishandeling. Als het nodig is maakt de burgemeester gebruik van bestaande bevoegdheden.

De gemeente weet veel over haar inwoners. In IT-systemen is veel persoonlijke informatie opgeslagen. Die systemen moeten uitstekend beveiligd zijn, zodat persoonlijke gegevens niet in verkeerde handen vallen. Ook wijst de gemeente de inwoners actief op de gevaren van cybercrime, zoals *phishing* en identiteitsfraude.

9. Goed bestuur

...is het halve werk

D66 vindt dat de gemeenteraad er is om de macht goed te controleren en om scherpe discussies te voeren over zaken die er echt toe doen.

In dit programma schetst D66 een concreet beeld hoe we samen van Leidschendam-Voorburg een nog fijnere groene woongemeente kunnen maken. Hierover hebben we veel gesprekken met allerlei experts en diepgravende discussies in diverse groepen gevoerd. Tegelijkertijd weten we dat er in een vierjarige gemeenteraadsperiode altijd dilemma's aan de orde komen die we nu nog niet zien aankomen. Denk bijvoorbeeld aan de plotselinge vluchtelingenstroom uit Syrië rond 2015 en de opkomst van Covid-19 begin 2020. Geen enkel verkiezingsprogramma voorzag die ontwikkelingen.

Juist omdat er antwoorden nodig kunnen zijn op belangrijke nieuwe vraagstukken, is het als kiezer goed om te weten hoe een partij aankijkt tegen 'goed openbaar bestuur'. Je zou zelfs kunnen zeggen: "Goed bestuur is het halve werk".

D66 staat voor rationele beslissingen, met open oog voor alle relevante feiten en wetenschappelijke inzichten. Integer, gericht op de lange termijn en gelijke kansen voor iedereen. Niet bang om te vernieuwen als dat aantoonbaar beter is, maar tegelijkertijd niet gedreven door een ideologie die alle mensen dezelfde kant op wil veranderen.

We laten iedereen vrij, maar niemand vallen.

In de gemeentepolitiek betekent dit dat wij nooit zomaar tekenen bij het kruisje als een wethouder een plan presenteert. Wij vragen altijd naar alternatieve opties en bekijken meerdere scenario's. Juist nu ziet D66 het liefst een brede coalitie met een akkoord op hoofdlijnen, zodat er genoeg ruimte overblijft voor discussie in de gemeenteraad.

De gemeentelijke organisatie moet veel meer mensen, organisaties, ondernemers, belangengroepen en mensen die niet zichtbaar zijn opzoeken om samen de stad te besturen. Dat vergt een cultuurverandering in het ambtelijk apparaat. En wellicht ook andere activiteiten, competenties en vaardigheden van ambtenaren. De gemeentelijke organisatie moet er actief aan werken om deze cultuuromslag te verwezenlijken.

Nieuws over de gemeente en van het gemeentebestuur moet voor iedereen toegankelijk worden gemaakt. Vergaderingen en vergaderstukken zijn openbaar en ook online te volgen en in te zien. We zien graag dat inwoners meepraten en denken. We vinden dat onze gemeente innovatiever moet worden met laagdrempelige moderne vormen van burgerparticipatie. Mensen moeten in een vroeg stadium van de besluitvorming worden betrokken. Nieuwe technologie geeft uitstekende mogelijkheden om inwoners en ondernemers makkelijk en veilig (online) om hun mening te vragen. Denk hierbij aan een lokaal referendum over een belangrijk besluit voor een wijk. De D van D66 staat niet voor niks voor Democraten.

De gemeente moet een jongerenraad organiseren voor jongeren tot 25 jaar waarin ze de ruimte krijgen om hun meningen en ideeën te laten horen. De gemeente moet terugkoppeling geven aan de jongeren wat er met hun inbreng is gedaan.

In de loop der jaren is D66 het financiële geweten van de gemeenteraad geworden. Ook omdat wij altijd verder kijken dan de eerstvolgende verkiezingen. Boven onze stand leven en schulden opbouwen voor onze kinderen is geen houdbaar financieel beleid. De kansengelijkheid waar D66 voor staat geldt zeker ook tussen generaties.

De hondenbelasting schaffen we af. Wij maken liever scherpe en duidelijke keuzes dan dat wij de belastingen verhogen. Ook de komende jaren blijven wij de verantwoordelijkheid van onze rol voelen en zullen wij strijden voor sluitende begrotingen waarin structurele uitgaven worden gedekt door structurele inkomsten. Met de Eneco-opbrengsten verlagen wij de gemeenteschuld en doen we duurzame investeringen. Een sterk D66 in de gemeenteraad kan voorkomen dat die eenmalige opbrengst wordt verjubeld aan gaten in de lopende begroting.